

Za bolju perspektivu podrži ZAKON ZA GRAĐANSKU INICIJATIVU.

**NEMOJ BITI TIH I ZAŠTITI GRAĐANE
I AKTIVISTE U FBiH!**

“Smrt demokratije vjerovatno neće biti ubistvo iz zasede. To će biti sporo izumiranje zbog apatije, ravnodušnosti i neuhranjenosti.” (Izvorno: *“The death of democracy is not likely to be an assassinations from ambush. It will be a slow extinction from apathy, indifference, and undernourishment.”*)

Robert Maynard Hutchins (1899–1977) iz Velikih knjiga. Citirano u Oxfordovom rječniku političkih navoda, uredio Antony Jay (Oxford University Press: New York, 1996.)

OBRAZLOŽENJE

NACRT

ZAKON O GRAĐANSKOJ INICIJATIVI I ZAŠTITI GRAĐANA I AKTIVISTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I. Ustavnopravni i zakonski osnov za donošenje propisa

Ustavnopravni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je članovima 2. i 6. poglavlja II. Ustava Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", br. 1/1994, 1/1994 - Amandman I, 13/1997 - Amandmani II-XXIV, 13/1997 - Amandmani XXV i XXVI, 16/2002 - Amandmani XXVII-LIV, 22/2002 - Amandmani LVI-LXIII, 52/2002 - Amandmani LXIV-LXXXVII, 60/2002 - ispr. Amandmana LXXXI, 18/2003 - Amandman LXXXVIII, 63/2003 - Amandmani LXXXIX-XCIV, 9/2004 - Amandmani XCV-CII, 32/2007 - ispr., 20/2004 - Amandmani CIII i CIV, 33/2004 - Amandman CV, 71/2005 - Amandmani CVI-CVIII, 72/2005 - Amandman CVI, 88/2008 - Amandman CIX i 79/2022 - Amandmani CX-CXXX).

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine svojim građanima garantuje slobodu mišljenja i izražavanja (poglavlje II. pod A. član 2. stav I.) i slobodu udruživanja (poglavlje II. pod A. član 2. stav 1.). Prema Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, poglavlje II. pod A. član 2. stav b), građani uživaju pravo da sudjeluju u javnim poslovima.

Ustav Bosne i Hercegovine inspirisan je i međunarodnim dokumentima usvojenim u namjeri veće demokratizacije društva, poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima ili Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Konvencije Ujedinjenih naroda o borbi protiv korupcije, ili npr. Konvencije Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima, a u kojima se naglašava neophodnost da se političke odluke, kada god je to moguće, donose na onom nivou vlasti koji je bliži građanima – sve iz razloga da bi što veći broj građana imao mogućnost da utiče na procese donošenja odluka. Inače, član 19. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima precizira da *"[s]vako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; a u to pravo spada pravo na mišljenje bez miješanja i pravo na traženje, primanje i davanje informacija i ideja kroz bilo koji medij bez obzira na granice"*. Prema Ustavu BiH, nadležnost za pitanja lokalne samouprave s državnog je "spuštena" na entitetski nivo, dok je u slučaju entiteta Federacije BiH ta nadležnost podijeljena između entitetskoga i kantonalnog nivoa vlasti, a regulisana entitetskim i kantonalnim ustavima i zakonima.

Prema Ustavu Federacije BiH svi građani uživaju politička prava: da učestvuju u javnim poslovima, da imaju jednak pristup javnim službama, da biraju i budu birani. Otvorenost lokalnih samouprava u BiH, kao uslov za postojanje demokratije, namjerava se postići i kroz različite entitetske zakone, poput: Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, Zakona o lokalnoj samoupravi u Republici Srpskoj, Zakona o slobodnom pristupu informacijama BiH, Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u RS-u, Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, Zakona o budžetima u FBiH, Zakona o budžetskom sistemu RS-a, zatim u FBiH kroz različite kantonalne zakone o budžetu, zakone o njegovom izvršenju itd. Kada je u pitanju Federacija BiH, iako zbog presuda Ustavnog suda BiH, ali i zbog usklađivanja sa Zakonom o principima lokalne samouprave Federacije BiH i Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi, postoji obaveza usvajanja kantonalnih zakona o lokalnim samoupravama – taj proces ide veoma otežano, prvenstveno zbog neslaganja između kantona i općina (lokalnih samouprava) kada je u pitanju raspodjela javnih prihoda te nadležnosti nad zajedničkom komunalnom infrastrukturom – prije svega javnog prijevoza, vodovoda, kanalizacije i grijanja, ali i zbog brojnih drugih važnih pitanja kao što su odvoz smeća, parking, osnovno obrazovanje itd. Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH predviđa postizanje veće javnosti rada i učešća građana u procesu odlučivanja kroz dva poglavlja: 1. Poglavlje VIII – u kojem se nastoji "osigurati, razvijati i jačati javnost rada kao preduvjet efektivnog političkog nadzora i garancije da će organi jedinice lokalne samouprave provoditi svoje dužnosti u

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

interesu lokalne zajednice“, kroz članove koji određuju: ko i pod kojim uslovima može prisustvovati sjednicama vijeća; na koji način će se vršiti informisanje i obavještanje o obavljanju poslova jedinica lokalne samouprave; ko će podnositi godišnje izvještaje u kojima će se uporediti postignuti rezultati s planiranim programskim ciljevima; ko je ovlašten i lično odgovoran za pravovremeno davanje odgovarajućih informacija, kao i sankcije za teže povrede službene dužnosti u tom kontekstu; ko može odlučiti da se u postupku pripreme i donošenja opšteg akta objavi njegov tekst u svim fazama donošenja, putem sredstava javnog informisanja, kao i odrediti rok za podnošenje pisanih primjedbi na odnosni tekst opšteg akta itd. 2. Poglavlje IX – u kojem se nastoji omogućiti neposredno učešće građana u procesu donošenja odluka u lokalnoj samoupravi, kroz preciznije određivanje mehanizama poput referendumu, mjesnog zbora građana i drugih oblika neposrednog izjašnjavanja u skladu s pozitivnim zakonima, zatim način podnošenja prijedloga kroz građanske i inicijative udruženja građana, nevladinih organizacija itd.; način podnošenja pritužbi na rad organa jedinice lokalne samouprave ili nepravilan odnos zaposlenih u njenim tijelima kada im se obraćaju radi ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja svojih građanskih dužnosti i sl.

II. Razlog donošenja zakona

Sudjelovanje građana u procesu odlučivanja jeste građansko pravo koje građani u Bosni i Hercegovini konzumiraju na svim razinama vlasti, kako na lokalnim tako i na višim razinama vlasti, što čini temelj razvoja demokratskog društva. S obzirom na složenost ustrojstva i funkcionisanja Bosne i Hercegovine, postoji velik broj normativno-pravnih akata koji reguliraju navedeno područje, a ovo se naročito odnosi na područje Federacije Bosne i Hercegovine. Mnogobrojne su forme sudjelovanja građana u lokalnoj samoupravi, a kreću se od sudjelovanja na lokalnim izborima i povremenim anketiranjima koje poduzima lokalna administracija pri utvrđivanju prioriteta »kapitalnih« ulaganja, do uključivanja u različite forume, javne rasprave, zborove građana, okrugle stolove, a u novije vrijeme i internetske forume, društvene mreže, grupe za diskusiju, itd. Osnovni cilj sudjelovanja građana u procesu donošenja odluka, ali i uopće u radu lokalnih vlasti, jeste poboljšanje efektivnosti i učinkovitosti rada lokalne uprave kao osnovnih načela funkcionisanja jedinica lokalne samouprave. Građani većinu svojih interesa, potreba i očekivanja upravo ostvaruju na lokalnoj razini. Osnovni i temeljni normativno-pravni akt sudjelovanja građana u procesu donošenja odluka je Evropska povelja o lokalnoj samoupravi. Zakonima o lokalnoj samoupravi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj regulirani su oblici sudjelovanja građana u procesu donošenja odluka.

Pored toga, u Republici Srpskoj na republičkom nivou postoji Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi koji je usvojen još 2010. godine (”Službeni glasnik RS”, br. 42/10 i 46/10) te je njime definisano raspisivanje i sprovođenje republičkog referendumu i referendumu u opštini, odnosno gradu, organi za sprovođenje referendumu, način neposrednog izjašnjavanja građana na referendumu, zaštita prava građana u sprovođenju referendumu i način ostvarivanja građanske inicijative. Građani mogu pokretati izmjene Ustava, predlaganje donošenja zakona, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti Narodne skupštine Republike Srpske, opštine, odnosno grada i podnošenje drugih prijedloga u skladu s Ustavom, zakonom i statutom. Ovakav zakon trenutno **ne** postoji u Federaciji BiH.

Možemo zaključiti da se sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka ostvaruje posredno i neposredno, a građanska inicijativa je primjer neposrednog odlučivanja građana. U Bosni i Hercegovini, iako se izabrani predstavnici deklarativno u javnosti zalažu za uključivanje građana u procese donošenja odluka, u stvarnosti građani gotovo da nemaju nikakav uticaj na odlučivanje. Vlasti, iako obavezne da građane educiraju o postojanju participativnih mehanizama, to ne rade, a zbog nejasne i nedovoljne zakonske definisanosti ovih mehanizama postoji dosta prostora za manipulaciju ovim procesima. Upravo je to jedan od ključnih razloga za donošenje ovog zakona, kako bi se na nivou Federacije BiH građanima osiguralo pravo na adekvatno uključivanje u procese

Udruženje ”Resursni Aarhus centar u BiH”

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – ”Misli o prirodi!”**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

donošenja odluka, što je ujedno jedno od 14 prioriteta koje BiH mora ispuniti na putu ka EU. Naime, prema Mišljenju o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, Evropske komisije od 2019. godine, BiH mora ojačati demokraciju/funkcionalnosti; vladavinu prava; osnovna ljudska prava i reforma javne uprave – osnove procesa pridruživanja Evropskoj uniji. Što se tiče oblasti temeljnih ljudskih prava, BiH mora “ 9. jačati zaštitu prava svih građana...;11. osigurati poticajno okruženje za civilno društvo, osobito poštujući evropske standarde o slobodi udruživanja i slobodi okupljanja; 12. zajamčiti slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, posebice putem: (a) osiguravanja odgovarajućeg sudskog praćenja slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim djelatnicima...” Prema tome, ovim zakonom bi se velikim dijelom ispunila navedena tri od 14. ključnih prioriteta.

Također, dodatni razlog da se ovaj mehanizam učešća građana u odlučivanju uredi na nivou FBiH je i pitanje nadležnosti jedinica lokalne samouprave i viših nivoa vlasti, pošto građani često ne poznaju šta je u nadležnosti općine, a za šta je odgovoran kanton. Tako opterećuju rad jedinica lokalne samouprave upitima i zahtjevima na koje im one ne mogu dati odgovor niti pozitivno rješenje, poput komunalnih problema ili pitanja vezanih za zaštitu okoliša. Uvođenjem ovog zakona omogućili bi građanima dodatni mehanizam za rješavanje problema i pokretanje inicijativa kako na lokalnom nivou, tako na kantonalnom i federalnom nivou.

Analizirajući zakonske i normativno-pravne akte o odlučivanju građana, a u prvom redu zahvaljujući složenom ustroju Bosne i Hercegovine, utvrđene su brojne različitosti, nedostaci i nedorečenosti pravnih akata u odlučivanju na lokalnoj razini, ali i na razini kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine. Kao primjer neusklađenosti se ogleda i u utvrđenim pragovima za prikupljanje potpisa građana upisanih u biračke spiskove potrebnih za realizovanje građanske inicijative koji nisu usklađeni sa Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH kojim je propisan prag od 5% potpisa građana. Ovaj prag bi se trebao dodatno spustiti, te je preporuka da to bude 2%. Naime, pojedini općinski statuti mogu biti pozitivni primjeri u ovom aspektu, kao što su Općina Centar u kojoj je potrebno 2% i Općina Stari Grad u kojoj je dovoljno prikupiti 100 ili više potpisa kako bi se koristio ovaj mehanizam. Postoje i značajne razlike u zvanično prepoznatim mehanizmima neposrednog učestvovanja u odlučivanju, tako u KS imamo na nivou Kantona, Grada Sarajeva i 9 općina čak 13 različitih mehanizama koji nisu jednako zastupljeni. Također, sve općine predviđaju u svojim statutima obavezu prikupljanja jedinstvenih matičnih brojeva (JMB) da bi predata građanska inicijativa bila validna što je u suprotnosti sa čl. 9. Zakona o zaštiti ličnih podataka (“Sl. glasnik BiH”, br. 49/06, 76/11, 89/11-ispr.), a što građane, aktiviste i nevladine organizacije koje postupe po odredbama tih statuta izlaže kaznenim odredbama iz čl. 48. navedenog Zakona.

Stoga je potrebno, osim donošenja zakona o referendumu i građanskoj inicijativi na federalnoj razini, izmijeniti i uskladiti i ostale normativno-pravne akte koji regulišu pitanja sudjelovanja građana u odlučivanju, i to: kantonalne ustave, zakon o lokalnoj samoupravi na entitetskoj i kantonalnoj razini, statute općina i mjesnih zajednica.

Nadalje, s obzirom na učestale situacije da građani i aktivisti budu često izloženi različitim vidovima pritiska, uz prijetnju ili samim korištenjem fizičkog i/ili psihičkog nasilja, gdje se i sam pravosudni sistem FBiH koristi protiv njih, nužno je pružiti adekvatnu zaštitu građanima i aktivistima kako bi ostvarili i zaštitili svoja prava. Iz tog razloga tekst ovog zakona sadrži i zaštitne odredbe, kao i kaznene odredbe a koje su usklađene sa Zakonom o prekršajima FBiH (“Sl. novine FBiH”, br. 63/2014 i “Sl. glasnik BiH”, br. 41/2022 - odluka US) Krivičnim Zakonom Federacije BiH (“Sl. novine FBiH”, br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017) i Zakonom o krivičnom postupku Federacije BiH (“Sl. novine FBiH”, br. 35/2003, 56/2003 - ispr., 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020).

Udruženje “Resursni Aarhus centar u BiH”

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – “Misli o prirodi!”**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

U odnosu na korištenje pravosudnog sistema protiv građana i aktivista bitno je istaći tzv. "SLAPP" tužbe. Strateška tužba protiv javnog sudjelovanja (SLAPP odnosno Strategic Lawsuit Against Public Participation) tužba je s ciljem cenzure, zastrašivanja i ušutkavanja kritičara tako da ih se optereti troškom pravne odbrane dok ne odustanu od kritike ili protivljenja. Drugim riječima, samo mišljenje i karakter osobe koja iskaže mišljenje ili kritiku u odnosu na pitanje od javnog značaja se putem pravosudnog sistema ispituje. Tako da SLAPP za krajnji cilj imaju zaustavljanje javne rasprave i debate o pitanjima javnog interesa, odnosno njihovo prebacivanje iz javne u pravnu sferu, na način da osoba koja iskazuje svoje mišljenje ili kritiku biva postavljena u poziciju pravne odbrane. Upravo se na taj način skreće pažnja javnosti od pitanja javnog interesa. SLAPP su primarno usmjerene na slobodu izražavanja koja predstavlja jedno od najvažnijih ljudskih prava i sloboda, zajamčeno i šticeo članom 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, te članom 11. Povelje Evropske unije o temeljnim pravima. SLAPP se najčešće koriste protiv novinara, nezavisnih medija, akademika, organizacija civilnog društva i nevladinih organizacija, aktivista i na koncu običnih građana koji se bave zaštitom ljudskih prava i drugih društvenih pitanja. Za strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja obično je karakteristično da:

- nemaju pravnu osnovu
- očito su neutemeljene
- postoji neravnoteža moći i zloupotreba prava (ili postupka) od strane tužitelja koji imaju pretjerane zahtjeve u pogledu pitanja u kojima tuženik ostvaruje zakonom zaštićeno pravo, a **ne pokreću se u cilju postizanja povoljnog ishoda sudskog postupka ili nekog pravnog rješenja**, nego radi **zastrašivanja, profesionalnog diskreditiranja, uznemiravanja, zamaranja, podvrgavanja psihološkom pritisku ili iscrpljivanja finansijskih sredstava građana i aktivista**, pri čemu je krajnji cilj ucjenjivanje i **prisiljavanje tužene osobe na šutnju** samim sudskim postupkom.

III. Usklađenost propisa sa evropskim zakonodavstvom

Obavezu približavanja domaćeg zakonodavstva s propisima EU i njegovu propisnu primjenu imaju sve države članice, a ovu obavezu imaju i države kandidatkinje i države potencijalne kandidatkinje. Osnovni izvor iz kojeg proističe obaveza BiH da izvrši usklađivanje propisa u oblasti zaštite ljudskih prava sa EU je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (u daljem tekstu: SSP), koji je, između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i BiH, s druge strane potpisan u Luksemburgu 16.6.2008. godine, a stupio je na snagu 1.6.2015. godine. SSP zahtijeva od BiH, kao i od ostalih zemalja Zapadnog Balkana, da pristupi efikasnom usklađivanju i provedbi čitavog korpusa pravnog naslijeđa EU (EU *acquis-a*) koji je nastajao tokom proteklih šest decenija. S tim u vezi, u daljem tekstu su navedeni EU propisi sa kojima je Nacrt Zakona usklađen.

Kada je riječ o EU zakonodavstvu, uključivanje građana u procese donošenja odluka je regulisano kroz Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi, kao prvog međunarodnog ugovora koji je definisao pravo građana na sudjelovanje u upravljanju javnim poslovima u lokalnoj samoupravi, koju su prihvatile sve članice Vijeća Evrope. Također, promociji sudjelovanja građana u lokalnoj samoupravi posebno je pridonio Odbor ministara Vijeća Evrope sa Preporukom (2001) o sudjelovanju građana u javnom životu na lokalnoj razini. Pored te preporuke vrijedno je i istaknuti: Preporuku (1996) o referendumu i narodnoj inicijativi na razini lokalnih zajednica, Preporuku (1998) o nadzoru akcija lokalnih vlasti, Preporuku (2004) o pravnim, operativnim i tehničkim normama elektroničkog glasovanja, Preporuku 1704 (2005) – »Referendumi: ka dobrim praksama u Evropi i Uredbu (EU) 2019/788 o evropskoj građanskoj inicijativi. Ovaj Nacrt zakona je usklađen sa evropskim zakonodavstvom u mjeri u kojoj je to bilo moguće učiniti s obzirom na različitost pravnih sistema i državnog uređenja.

IV. Provedbeni mehanizam i način osiguranja poštivanja propisa

Vlada Federacije BiH je nadležna za vršenje nadzora nad provedbom ovog Nacrta zakona.

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

V. **Obrazloženje finansijskih sredstava za provođenje ovog propisa**

Ovaj zakon ne iziskuje dodatna finansijska sredstva od organa uprave.

VI. **Opis konsultacija vođenih u procesu izrade propisa**

Prijedlog propisa je izrađen na inicijativu nevladinog sektora, a od strane radne grupe obrazovane u Vladi Federacije BiH. Prije konačnog usvajanja propisa od strane Parlamenta FBiH, neophodno je da isti prođe proces javnih rasprava kako bi stručna ali i šira javnost mogla dati korisne inpute u svrhu poboljšanja Nacrta zakona.

VII. **Raspored ponovnog preispitivanja propisa**

Propis je podložan izmjenama i dopunama u skladu sa potrebama, tako da ne postoji konkretan vremenski okvir.

VIII. **Primjeri dobre prakse i iskustva u odnosu na ANTI-SLAPP odredbe**

Zakoni protiv SLAPP-a su razvijeniji u SAD-u, Kanadi i Australiji – gdje su uglavnom proizašli iz konteksta zakona o zaštiti okoliša, dok u Evropi SLAPP-ovi ostaju uglavnom nepriznati, uz **nedavno intezivnije razmatranja njihove upotrebe i uticaja**. Prema nekim naučnicima, ova razlika je zasnovana na različitom razmatranju prava na slobodu izražavanja u ustavnim sistemima zemalja. Dok je sloboda govora zaštićena kao **gotovo apsolutno pravo** Prvim amandmanom SAD-a, neophodna je ravnoteža između ovog temeljnog prava i drugih interesa – kao što su prava na ugled – u evropskim domaćim i regionalnim sistemima (npr. članom 10 (2) Evropske konvencije o ljudskim pravima).¹

Primjer 1. Ontario pokrajina u Kanadi

Među najboljim zakonima protiv SLAPP-a u Sjevernoj Americi je zakon Ontarija i to *Zakon o zaštiti javnog učešća, 2015*,² u nastavku pojašnjenje ANTI-SLAPP odredbi:

1. Prijedlog za odbacivanje³

Prema Zakonu, tuženi može **podnijeti zahtjev za odbacivanje SLAPP-a u najranijim fazama** parničnog postupka. Ideja je jednostavna: ponuditi optuženima oslobođenje od poraznog tereta sumnjivih višemilionskih potraživanja koje su pokrenuli imućniji tužitelji sa dobrim finansijskim resursima.

Da bi se postupak odbacio, optuženi prvo mora „**[uvjeriti]** sudiju da postupak proizilazi iz **izraza** koji je dao [okrivljeni] koji se odnosi **na pitanje od javnog interesa**“.

Ako se odnosi na pitanje od javnog interesa, prvobitna tužba protiv tuženog **mora** biti odbačena **osim ako** tužilac može pokazati:

- “ (a) ima osnova vjerovati da,
- (i) postupak ima suštinsku osnovu, i
 - (ii) okrivljeni nema valjanu odbranu u postupku; i

¹ <https://www.ecpmf.eu/slapp-the-background-of-strategic-lawsuits-against-public-participation/> .

² <https://www.ontario.ca/laws/statute/S15023> .

³ <https://cfe.torontomu.ca/guidesadvice/anti-slapp-legislation-background/> .

(b) šteta koju je vjerovatno ili koju je pretrpio tužitelj kao rezultat izražavanja tuženog dovoljno je ozbiljna da javni interes da se dozvoli nastavak postupka nadmašuje javni interes u zaštiti tog izražavanja iskazanog od strane tuženog.“

Propust tužioca da otkloni obje prepreke dovešće do odbacivanja prvobitne tužbe.

2. Troškovi³

Ako sudija odbije prvobitnu tužbu tužioca, tuženi **ima pravo na potpuni nadoknadu** svojih sudskih troškova (normalno pravilo u parnici bi bilo samo 50-60% nadoknade). Ako tuženik ne uspije u odbacivanju tužbe, ne mora platiti nikakav dio sudskih troškova tužioca.

Ako, odbacujući tužbu, sudija utvrdi da je tužilac u prvobitnoj tužbi tužbu podnio u lošoj namjeri ili u nepropisnoj namjeri, sudija može dosuditi tuženom u toj parnici, pored troškova po osnovu pune odštete, takvu odštetu koju sudija smatra prikladnom!

3. Dalja zaštita okrivljenog u prvobitnom postupku (SLAPP tužba)³

Konačno, u cilju postizanja svojih ciljeva, anti-SLAPP zakonodavstvo predviđa da, osim ako sudija ne naredi drugačije, tužiocu u prvobitnom postupku neće biti dozvoljeno da mijenja svoje navode u postupku, (a) kako bi spriječio ili izbjegao nalog o obustavljanju postupka; ili (b) ako se postupak obustavi, kako bi se postupak nastavio.

Zaključak-ANTI SLAPP u Kanadi:

ANTI-SLAPP zakon u Kanadi je uistinu među prvim i najboljim zakonima protiv SLAPP-a u svijetu, a po svom pristupu u sankcionisanju i ograničavanju SLAPP tužbi je dosta sličan nacrtu **Direktive EU protiv SLAPP-a** (u nastavku, *Primjer br. 3.*).

Primjer 2. SAD

Savezna država Kentucky

U aprilu 2022., *Kentucky* je postao druga država koja je donijela verziju Jedinstvenog zakona o zaštiti javnog izražavanja tj. *Uniform Public Expression Protection Act* (UPEPA), model zakona protiv SLAPP-a koji je izradila Jedinstvena zakonska komisija koji je uveden u nekoliko državnih zakonodavnih tijela i usvojen u saveznoj državi Washington. Nova zaštita protiv SLAPP-a odnosi se na tužbe zasnovane na nečijem ostvarivanju prava na govor, štampu, okupljanje, **peticiju i udruživanje** “o pitanju od javnog interesa“. UPEPA, H.B. 222, § 2(1)(c).⁴ Uniform Public Expression Protection Act (UPEPA) odnosno *Jedinstveni zakon o zaštiti javnog izražavanja* osmišljen je kako bi spriječio “SLAPP” ili “stratešku tužbu protiv učešća javnosti”. SLAPP se može podnijeti kao **kleveta**, narušavanje privatnosti, smetnja **ili druga vrsta tužbe**, ali je njegova prava svrha da učutka i zastraši optuženog da se bavi ustavom zaštićenim aktivnostima, kao što je sloboda govora. Jedinstveni akt sadrži jasan okvir za efikasno preispitivanje i odbacivanje SLAPP-ova.

Poput Zakona o zaštiti javnog učešća Ontarija, Kanada, i UPEPA⁵ sadrži ključnu odredbu, **motion to dismiss** odnosno **prijedlog za odbacivanje** koja glasi:

“**RCW 4.105.060 Odbacivanje razloga tužbe u cijelosti ili djelimično.**

(1) Odlukom o prijedlogu iz RCW 4.105.020, **sud će odbiti**

uz prejudiciranje uzroka tužbe ili dijela uzroka tužbe, ako:

(a) Strana koja podnosi zahtjev utvrđuje prema RCW 4.105.010(2) da je ovo poglavlje se primjenjuje;

(b) Tužena strana ne uspije uspostaviti prema RCW

4.105.010(3) da se ovo poglavlje ne primjenjuje; i

(c) ili:(i) Tužena strana propusti da utvrdi *prima facie* slučaj kao svakom bitnom elementu uzroka tužbe; ili

(ii) Strana koja podnosi zahtjev utvrđuje da:

(A) Tužena strana nije navela razlog za tužbu

koje se olakšice mogu odobriti; ili

(B) Ne postoji istinsko pitanje u vezi sa bilo kojom materijalnom činjenicom i

Udruženje “Resursni Aarhus centar u BiH”

Projekat: **Eko Hub Sarajevo –“Misli o prirodi!”**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

strana koja podnosi zahtjev ima pravo na presudu kao stvar zakona o uzroku radnje ili dio uzroka tužbe.

(2) Dobrovoljno odbacivanje bez prejudiciranja odgovora razlog tužbe stranke, ili dio uzroka tužbe, tj predmet zahtjeva prema RCW 4.105.020 ne utiče na prijedlog prava stranke da dobije rješenje o prijedlogu i traži troškove, advokatski honorari i troškovi prema RCW 4.105.090.... [2021 c 259§ 7.]⁶

Također, slično kao Zakona o zaštiti javnog učešća Ontarija, Kanada i UPEPA ima iste odredbe u odnosu na sudske troškove.

Savezna država Washington

U maju 2021. Washington je postao **prva država u SAD-u** koja je donijela verziju Uniform Public Expression Protection Act (UPEPA), model zakona protiv SLAPP-a. Nova zaštita protiv SLAPP-a odnosi se na tužbe zasnovane na nečijem ostvarivanju prava na govor, štampu, okupljanje, peticiju i udruživanje **“o pitanju od javnog interesa.”** UPEPA, 2021 Wash. Legis. Serv., pogl. 259, § 2(2)(c). Washington je **ranije usvojio** zakon protiv SLAPP-a **2010. godine**, ali ga je državni vrhovni sud odbacio 2015. godine, utvrdivši da je njime prekršeno ustavno pravo države na suđenje pred porotom, ovlašćujući sudije da odlučuju o činjeničnim pitanjima u nefrivilnim slučajevima (koji nisu zasnovani na činjenicama ili dobrim razlozima, ili da imaju šanse za uspjeh prema zakonu prije suđenja) *Davis protiv Coxa*, 351 P.3d 862, 864 (Wash. 2015), poništeno po drugim osnovama od strane *Maytown Sand & Gravel, LLC protiv Thurston Cnty.*, 423 P.3d 223 (Wash. 2018).

Novi zakon izbjegava ovaj problem usvajanjem jezika koji prati postojeće standarde skraćenih presuda i razrješenja. Stoga u **suštini omogućava optuženima da podnesu prijedloge za donošenje presude po skraćenom postupku mnogo ranije u postupku**, a ne nakon dugog i skupog perioda otkrivanja.⁴

Savezna država New York

U novembru 2020. godine, New York je značajno proširio svoj zakon protiv SLAPP-a, koji je ranije pokrивao samo slučajeve koje su podnosioci pokretali tražeći javne dozvole, promjene zoniranja ili druga prava od vladinog tijela. Izmjenama i dopunama iz 2020. proširen je zakon protiv SLAPP-a tako da pokrije slučajeve koji uključuju **“svaku komunikaciju na mjestu otvorenom za javnost ili javnom forumu u vezi s pitanjem od javnog interesa”** ili **“bilo koje drugo zakonito ponašanje u cilju unapređenja primjene ustavnog pravo na slobodu govora u vezi sa pitanjem od javnog interesa”** N.Y. Civ. Zakon o pravima § 76-a(1)(a)(1)-(2) (McKinney). U skladu s tim, revidirani zakon protiv SLAPP-a New Yorka trebao bi se primjenjivati na izvještavanje vijesti tj. medije općenito. Novi zakon također **zahtijeva od sudova da odustanu od otkrivanja** (to je postupak pripreme za suđenje, faza istraživanja koja kao takva faktički ne postoji u BiH) **do rješavanja zahtjeva protiv SLAPP-a i daje pravo SLAPP tuženom na naknade i troškove advokata!**⁴

Savezna država Colorado

U junu 2019. Kolorado je usvojio anti-SLAPP zaštitu. Zakon dozvoljava tuženom da podnese **poseban prijedlog za odbacivanje tužbenih zahtjeva** koji proizilaze iz ostvarivanja prava na predstavku ili slobodu govora u vezi sa javnim pitanjem. Colo Rev. Stat. § 13-20-1101(3)(a) (2019). Novi zakon slijedi slične snažne zakone donesene u Connecticutu i Kansasu posljednjih godina.

⁴ <https://www.rcfp.org/introduction-anti-slapp-guide/> .

⁵ <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=4.105> .

⁶ <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=4.105.060&pdf=true> .

Conn. General Stat. Ann. § 52-196a (2019) (usvojen 2017); Kan. Stat. Ann. § 60-5320 (2019) (usvojen 2016).⁴

Savezna država Tennessee

Tennessee je značajno poboljšao svoju anti-SLAPP zaštitu u 2019. kako bi zaštitio ljude od tužbi „**podnesenih kao odgovor na [njihovo] korištenje prava na slobodu govora, prava na peticiju ili prava na udruživanje**“. Tenn kod Ann. § 20-17-104(a) (2019). Zakon dozvoljava optuženima da podnesu zahtjev za odbacivanje SLAPP tužbe **prije nego započne skupi proces otkrivanja**, odmah uložite žalbu na odbijanje zahtjeva protiv SLAPP-a i povrate troškove advokata ako sud presudi u njihovu korist. Tenn kod Ann. § 20-17-104 (2019). Ranije je zakon Tennesseeja protiv SLAPP-a štitiio samo izjave date vladinim agencijama. § 4-21-1003.⁴

Savezna država Virginia

Godine 2017., Virginia je izmijenila svoj zakon protiv SLAPP-a kako bi uključila radnje zasnovane na **“pitanjima od javnog interesa koja bi bila zaštićena Prvim amandmanom”** i omogućila uspješnim optuženima da povrate advokatske honorare i troškove. Va. Code Ann. § 8.01-223.2 (2019). Međutim, za razliku od većine zakona protiv SLAPP-a, zakon Virđinije i dalje ne identifikuje nikakve posebne procedure koje bi omogućile optuženom da se pozove na ove zaštite u ranoj fazi postupka.⁴

Zaključak-ANTI SLAPP u SAD-u:

Prema američkom shvatanju SLAPP je nešto drugačije od 'običnog' napada na slobodu govora: SLAPP-ovi imaju za cilj da ugase kritički govor zastrašujući kritičare i crpe njihove resurse, potkopavajući njihov aktivan javni angažman. Štaviše, **jedna suštinska karakteristika ove vrste radnji je disparitet moći i resursa između tužioca i tuženog**.

Kao što je naglasio Specijalni izvjestilac za pravo na slobodu mirnog okupljanja, udruživanja i okruženje, određene države mogu biti manje ili više plodne za SLAPP. Zависи od različitih faktora, kao što su skupi pravni troškovi, elastičnost zakona koji ciljaju na govor (**posebno klevetu**) i postojanje zaštitnih mjera (npr. statuti protiv SLAPP-a ili naknade troškova protiv zloupotrebe postupka). Na primjer, ova tri zahtjeva su savršeno zadovoljena u američkom kontekstu: iz tog razloga, grupa za slobodu govora *Index on Censorship* identificirala je građanske parnice kao jednu od rastućih prijetnji slobodi štampe u SAD-u.⁷

U februaru 2022. Kongres SAD-a je na dnevni red⁸ uvrsto **prvi federalni ANTI-SLAPP Zakon!**⁹

Primjer 3. Evropa

EU i Malta

Od februara 2018. grupa evropskih zastupnika poziva Komisiju EU da **promoviše direktivu EU protiv SLAPP-a** koja bi istraživačkim novinarima i medijskim grupama **dala ovlasti da traže da brzo odbace „uznemirujuće tužbe“** (eng. “vexatious lawsuits”) i stvorila bi fond za finansijsku podršku medijskim grupama koje se opiru ovakvim tužbama. Osim toga, zastupnici EP su također predložili stvaranje novog registra EU koji bi “imenovao i posramio” firme koje praktikuju SLAPP. Jedan od razloga koji je natjerao europarlamentarce da promovišu takvu regulativu je slučaj *Daphne Caruana Galizia*, malteške istraživačke novinarke koja je ubijena u eksploziji automobila bombe u oktobru 2017. U vrijeme njenog ubistva, tužila ju je Pilatus banka, malteška finansijska institucija

Udruženje “Resursni Aarhus centar u BiH”

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – “Misli o prirodi!”**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

koju je Daphne često kritikovala. Nakon ovog slučaja, u aprilu 2018. **Malta je dekriminalizirala klevetu:** međutim, amandmani protiv SLAPP-a nisu uključeni.⁷

Evropska komisija objavila je **Direktivu 27. aprila 2022.**, u kojoj je zadužila Vijeće i Parlament da razviju zakone protiv strateških tužbi protiv učešća javnosti (anti-SLAPP) kako bi zaštitili novinare, aktiviste, akademike i druge u Evropi od pravnih bitaka namijenjenih da zaustavi njihov rad.¹⁰ **Direktiva¹¹ protiv SLAPP-a** primjenjuje se na SLAPP-ove koji imaju prekogranične implikacije s najmanje jednom uključenom zemljom EU-a, ali zemlje **članice EU-a bi i dalje trebale donijeti vlastite anti-SLAPP zakone** kako bi se pozabavili isključivo **domaćim** slučajevima. Također, po uzoru na zakonodavstvo u SAD-u i Kanadi, i ova Direktiva sadrži **ključne odredbe “odbacivanja tužbe”** i to u Poglavlju III, koje glasi:

“POGLAVLJE III

Rano odbacivanje očigledno neosnovanog sudskog postupka

Član 9

Rano odbacivanje

1. Države članice će ovlastiti sudove i tribunale da donesu ranije odluke o odbacivanju, u potpunosti ili djelimično, sudski postupak protiv učešća javnosti (SLAPP) **kao očigledno neosnovan.**
2. Države članice mogu odrediti vremenske rokove za ostvarivanje prava na podnošenje zahtjeva za rano odbacivanje tužbe. Vremenski rokovi moraju biti proporcionalni i ne smiju biti nemogući ili pretjerano teški.¹¹

Dalje, vrlo važna odredba ove Direktive je i ova:

Član 12

Teret dokazivanja

“Države članice će osigurati da tamo gdje je optuženi podnio zahtjev za prijevremeno odbacivanje tužbe, **da tužilac dokaže da tužba nije očigledno neosnovana.**“¹¹

Također, bitno je spomenuti i čl. 16. pod naslovom **Kazne:**

“Države članice će obezbijediti da sudovi ili tribunali ispred kojih je pokrenut postupak protiv učešća javnosti imaju mogućnost da nametnu **efektivne, proporcionalne i odvratajuće kazne za stranku** koja je pokrenula taj postupak.“¹¹

Zaključak-ANTI SLAPP u EU:

Iako kaska sa zakonskim okvirom u odnosu na SAD i Kanadu, EU je u posljednje dvije godine zauzela jasan stav, što se može vidjeti iz nacrtu Direktive EU protiv SLAPP-a. Kao u zakonodavstvima ove dvije sjevernoameričke države i unutar ove Direktive imamo dvije ključne ANTI-SLAPP odredbe a to je *motion to dismiss* tj. prijedlog za odbacivanje SLAPP tužbe sa diskrecionim pravom suda da iste odmah odbaci ako se radi **o očigledno neosnovanim tužbama,**

⁷ <https://www.ecpmf.eu/slapp-the-background-of-strategic-lawsuits-against-public-participation/> .

⁸ <https://www.eff.org/deeplinks/2022/09/its-time-federal-anti-slapp-law-protect-online-speakers> .

⁹ https://raskin.house.gov/_cache/files/f/b/fbb6b8d1-fa69-4c17adbb6445ff63b8a0/291D1533375A72AC20E4EB67F9244109.bill-text--slapp-protection-act.pdf .

¹⁰ <https://datainnovation.org/2023/02/the-european-commissions-anti-slapp-directive-is-a-step-in-the-right-direction-but-member-states-need-to-pass-anti-slapp-laws-too/> .

¹¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2022/0177/COM_CO M\(2022\)0177_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2022/0177/COM_CO M(2022)0177_EN.pdf) .

gdje sud ima pravo da **nametne efektivne, proporcionalne i odvrćajuće kazne za stranku koja je pokrenula taj postupak.**

IX. Pojašnjenja i obrazloženja za predložene članove unutar Zakona

- **Prva dva člana** Zakona predstavljaju osnovne odredbe unutar kojih se definiše svrha i cilj Zakona.
- U **članu 3.** su ponuđene definicije pojmova radi lakšeg razumjevanja i adekvatnu primjenu istih unutar Zakona.
- **Članom 4.** se definiše ko može učestovati u građanskoj inicijativi.
- **Članom 5.** se definiše građanska inicijativa te sa opisom prava u odnosu na zaštitni mehanizam za građane i aktiviste koji sprovode građansku inicijativu ili su učesnici u istoj.
- **Član 6.** predstavlja zakonsku inovaciju po uzoru na primjere dobre prakse iz Ontarija, Kanade te predložene Direktive od 27. aprila 2022. EU. Ovaj član je ANTI-SLAPP odredba koja je ključna u cilju adekvatne zaštite građana i aktivista od SLAPP-a, i time njihovog prava uživanja slobode govora, okupljanja i aktivne participacije u procesima odlučivanja, što čini srž zdravog demokratskog društva. Prilikom pripreme ovog člana vršeno je usklađivanje sa Zakonom o parničnom postupku FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 53/2003, 73/2005, 19/2006 i 98/2015) u onoj mjeri u kojoj je to bilo moguće, naročito u odnosu na čl. 67., čl. 69., čl. 70. i čl. 203. U onom djelu gdje se ide van okvira ZPP-a, nužno je nakon donošenja ovog Zakona isti uskladiti sa ZPP-om.
- **Članom 7.** se određuje način učešća u građanskoj inicijativi.
- **Članom 8.** se određuje tijelo koje će ispred građana odnosno aktivista sprovoditi građansku inicijativu, a to je građanski odbor. Postojanje građanskog odbora je preuzeto, kao primjer dobre prakse iz Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi RS-a u odnosu na postojanje inicijativnog odbora, iz čl. 41.
- **Članom 9.** se definiše minimalni broj potpisnika inicijative a koji je nužan kako bi se ista razmatrala od strane nadležnog organa. Naime, bilo je potrebno kreirati minimalni broj tj. prag kako bi se na taj način olakšao participativni put za građane, te i u odnosu na efikasnost učešća građana kreirati jedan prag za federalni nivo upravljanja. Slična diferencijacija je određena i u Zakonu o referendumu i građanskoj inicijativi RS, gdje postoji minimalni prag od 3.000 potpisa za nivo Republike Srpske, čl. 42. Međutim, za niže nivoe upravljanja u ovom Zakonu u stavu (2) čl. 42. se navodi da:

"[a]ko se građanskom inicijativom traži promjena propisa i opštih akata iz nadležnosti skupštine opštine, odnosno grada, lista potpisnika inicijative mora da sadrži potreban broj potpisa građana upisanih u birački spisak opštine, odnosno grada, utvrđen *statutom* u skladu sa propisima lokalne samouprave."

Ali ovakav prisup u praksi se pokazao pogubnim, s obzirom da kreira diskriminaciju između građana i značajno otežava njihov pristup učešća, gdje u Federaciji BiH općine često u aktuelnim statutima imaju nesrazmjerno određene minimalne procenete. Primjera radi, na osnovu čl. 58. stav (2) Statuta Općine Novi Grad Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj: broj 30/09 - Novi prečišćeni tekst i 2/17):

".....Općinsko vijeće mora raspravljati ako ga potpisom podrži najmanje **deset posto birača** upisanih u birački spisak Općine i dati odgovor podnosiocima najkasnije u roku od tri mjeseca od prijema građanske inicijative."

A 10% birača upisanih u birački spisak za ovu općinu Novi Grad Sarajevo trenutno iznosi preko 10.000, što znači da bi građani koji provode inicijativu na ovoj općini morali sakupiti najmanje 10.000+ potpisa građana kako bi mogli dostaviti svoju građansku inicijativu

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Općinskom vijeću Novi Grad Sarajevo, a što je daleko više od broja glasova koji pojedni općinski vijećnici a i sami zastupnici Parlamenta FBiH imaju da bi bili odabrani za te pozicije. Prema tome, mnogi aktuelni statuti općina, gradova i kantona kreiraju prepreke građanima u odnosu na njihovo učešće u građanskoj inicijativi, te je nužno imati harmoniziran prag bar na federalnom nivou, i ograničiti za niže nivoe upravljanja minimalni prag na način da isti ne bude viši u odnosu na federalni nivo.

- **Članom 10.** se određuje sadržaj prijedloga građanske inicijative, ko potpisuje prijedlog i na osnovu kojih propisa i odredbi se prijedlog građanske inicijative sačinjava.
- **Članom 11.** se određuje postupak postupanja nadležnog organa u odnosu na građansku inicijativu.
- **Članom 12.** se određuje uloga Ministarstva unutarposlova (MUP-a) u odnosu na proces prikupljanja potpisa i okupljanje građana, ako se prikupljanje potpisa i okupljanje građana vrši na javnim površinama u nadležnosti grada, kantona ili federacije. Također, određuju se i obaveze građanskog odbora a koji je dužan prijaviti prikupljanje potpisa građana ako se isto vrši na javnim površinama u nadležnosti grada, kantona ili federacije.
- **Članom 13.** se određuje sama forma građanske inicijative. Ovaj član je vrlo bitan jer se njim tačno definiše koji su nužni elementi ove forme, gdje se u odnosu na aktuelne statute općina, gradova i kantona u FBiH, u tački b) definiše obaveza prikupljanja **registarskog broja nekog** od identifikacionih dokumenta izdatih od nadležnog organa ministarstva unutrašnjih poslova, umjesto JMB, čime se vodi računa o zaštiti ličnih podataka i ujedno usklađuje sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka BiH.
- **Članom 14.** se definiše način prikupljanja potpisa i rokovi prikupljanja potpisa građana, učesnika građanske inicijative. Rokovi su određeni na osnovu prakse NVO sektora u svom dosadašnjem radu, gdje krajni rok od sedam (7) dana, a kako je određeno u Zakonu o referendumu i građanskoj inicijativi RS, čl. 47. ocjenjen kao kao nerealan i jasna prepreka u odnosu na učešće građana. Iz tog razloga u nacrtu ovog Zakona su određeni realniji rokovi, a koji jasno prate i određene minimalne brojeve potpisnika inicijative, određenih za prikupiti u skladu sa čl. 9. nacrta Zakona. Također, čl. 14. se određuju prava potpisnika inicijative u odnosu na mogućnost i rok povlačenja potpisa.
- **Članom 15.** se dodatno definišu prava građana, učesnika u građanskoj inicijativi u odnosu na eventualne propuste i nedostatke u postupku prikupljanja potpisa za prijedlog obuhvaćen građanskom inicijativom.
- **Članom 16.** se određuje postupanje nadležnog organa onda kada se građanska inicijativa istom dostavi. Također, ovim članom se ostavlja mogućnost pokretanja pravnog lijeka odnosno žalbe u odnosu na postupanje nadležnog organa u ovoj fazi procesa. Omogućavanje pravnog lijeka je nužno, s obzirom da je praksa NVO pokazala da nadležni organi u FBiH su često neažurni u svom procesu djelovanja i skloni propustima u odlučivanju, a što u ovom kontekstu može stvoriti jasnu prepreku prilikom učešća građana i djelovanja na te organe putem građanske inicijative.
- **Član 17.** je vrlo bitan jer određuje rokove unutar kojih nadležni organi moraju odlučiti po zaprimljenoj građanskoj inicijativi. Naime, praksa NVO je pokazala da nadležni organi odlazu odlučivanje i više od godinu dana (primjer građanska inicijativa za spriječavanje izdavanje koncesije za mHE "Bilješevo", općina Kakanj, upućena Općini Kakanj 9.3.2022. od strane mještana Kakanj, a o istoj Općina Kakanj nije još uvijek odlučila) čime se i gubi smisao provođenja građanske inicijative, naročito ako se radi o slučajevima za što je nužno hitno odlučivanje. Odlaganjem u nedogled odlučivanja o građanskoj inicijativi ograničava učešće građanja u procesima odlučivanja, što predstavlja kršenje njihovih osnovnih demokratskih prava. Ovim članom se nastoji stati u kraj toj lošoj praksi.
- **Član 18.** se određuje pravni lijek za građane i aktiviste onda kada nadležni prvostepeni organ odbaci građansku inicijativu. I ovaj član je iznimno važan jer aktuelni statuti općina, gradova i kantona ne predviđaju pravni lijek za građane u onoj situaciji kada se upućena građanska

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

inicijativa odbaci. Bez postojanja pravnog lijeka, participativni mehanizam građana u formi građanske inicijative se ne može adekvatno sprovesti niti zaštititi, a čime se narušavaju osnovna demokratska prava građana FBiH.

- **Članom 19. i čl. 20.** se određuje transparentnost djelovanja nadležnih organa u postupcima koji se tiču građanskih inicijativa. Na ovaj način se može vršiti adekvatan nadzor nad radom nadležnih organa u ovim postupcima. Dalje, članom 20. se određuje donošenje i objavljivanje obrasca i vodič za implementaciju građanske inicijative, a što je nužno u cilju edukacije i pojašnjenja javnosti na koji način se provodi građanska inicijativa.
- **Članom 21.** su određene kaznene odredbe. Razlozi zbog kojeg je u čl. 21. predviđeno kažnjavanje putem prekršajnih naloga su sljedeći:
 - ✓ *Ekspeditivnost* (drugim riječima vjerovatnoća da će počinitelj zaista biti procesuiran, odnosno kažnjen jer nažalost nadležna tužilaštva nisu ekspeditivna ni u slučajevima teških ubistava. To znači da postojanjem prekršajnih, novčanih kazni, postoji velika vjerovatnoća da će primjena cjelokupnog Zakona biti efektivna i svrsishodna **jer će pružiti adekvatniju zaštitu** građanima i aktivistima od trenutne);
 - ✓ *Odvraćanje* (u vezi sa ranije navedenim obrazloženjem razloga, zbog postojanja ekspeditivnosti u kažnjavanju, budući počinioci će biti efikasnije „odvraćeni“ od činjenja prekršajnih djela iz Nacrta);
 - ✓ *Nadzor* (na ovaj način će se moći adekvatnije vršiti nadzor nad počiniocima prekršajnih djela, jer se prema čl. 41. Zakona o prekršajima BiH, vodi Registar novčanih kazni u trajanju od pet godina od dana kada su prekršajni nalog ili rješenje o prekršaju postali konačni i izvršni);
 - ✓ *Pravna lica* (u odnosu na pritiske na građane i aktiviste, u većini slučajeva su uključena pravna lica a koja se jedino efektno mogu kazniti novčanom kaznom, naročito ako se radi o prekršajnom nalogu);
 - ✓ *Prihodi budžeta* (uplata novčane kazne postaje prihod budžeta. Za nivo FBiH to je prihod budžeta FBiH. Zbog ove činjenice i sama naplata novčanih kazni je daleko efikasnija od rada tužilaštva tokom procesuiranja krivičnih djela kažnjivih kaznom zatvora jer nadležni organ koji pokreće prekršajni postupak je upravo motivisan ovom činjenicom).
- **Članom 22. i 23.** su definisane prelazne i završne odredbe, koje predstavljaju sastavni dio svakog Zakona.

Na osnovu člana III. 2. tačka a) i člana IV. 20. (1) d) Ustava Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", br. 1/1994, 1/1994 - Amandman I, 13/1997 - Amandmani II-XXIV, 13/1997 - Amandmani XXV i XXVI, 16/2002 - Amandmani XXVII-LIV, 22/2002 - Amandmani LVI-LXIII, 52/2002 - Amandmani LXIV-LXXXVII, 60/2002 - ispr. Amandmana LXXXI, 18/2003 - Amandman LXXXVIII, 63/2003 - Amandmani LXXXIX-XCIV, 9/2004 - Amandmani XCV-CII, 32/2007 - ispr., 20/2004 - Amandmani CIII i CIV, 33/2004 - Amandman CV, 71/2005 - Amandmani CVI-CVIII, 72/2005 - Amandman CVI, 88/2008 - Amandman CIX i 79/2022 - Amandmani CX-CXXX), Parlament FBiH, u Sarajevu na ____sjednici od _____2023. godine, usvojio je

NACRT ZAKONA

O GRAĐANSKOJ INICIJATIVI I ZAŠTITI GRAĐANA I AKTIVISTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se način ostvarivanja građanske inicijative u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) i zaštita građana i aktivista koji nastoje svoja prava ostvariti pokretanjem građanske inicijative.

Član 2.

U skladu sa ovim zakonom građani iniciraju promjenu Ustava FBiH odnosno predlažu donošenje zakona, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti Parlamenta FBiH, kantona, grada, odnosno općine, te podnose druge prijedloge u skladu s Ustavom, zakonom i statutom (u daljem tekstu: građanska inicijativa).

Član 3.

(Definicije, pojmovi i skraćenice)

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- *aktivista/ica* je fizičko lice koje se aktivno zalaže za neku ideju, načela, prava, stranku, pokret i dr. (npr. vjerski, politički, sindikalni, ekološki/okolišni aktivista/ica).

- *građanske ili aktivističke aktivnosti* su različite aktivnosti koje za cilj imaju pokretanja javne rasprave i/ili debate o pitanjima od javnog interesa, poštujući javni red i mir FBiH, poput prikupljanje potpisa građana, organizovanje mirnih protesta, mirno okupljanje građana na jednoj lokaciji, organizovanje umjetničkih performansa, organizovanje edukacija i sl.

- *javni interes* je korist, odnosno dobrobit koju ostvaruju ili svi građani, ili velika većina građana ili jedan veliki dio građana kao određena manjinska grupa u zajednici (lokalnoj, regionalnoj, državnoj, odnosno nacionalnoj).

- *SLAPP* (eng. *Strategic Lawsuit Against Public Participation*) odnosno strateška tužba protiv javnog sudjelovanja je tužba s ciljem cenzure, zastrašivanja i uštkavanja kritičara, a naročito aktivista tako da ih se optereti troškom pravne obrane dok ne odustanu od kritike i/ ili protivljenja i/ ili učešća u građanskim inicijativama, i/ili iskazivanja mišljenja o određenoj temi i/ili organizovanja građanskih ili

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

Misli o prirodi!

aktivističkih aktivnosti koje za cilj imaju pokretanja javne rasprave i/ili debate o pitanjima javnog interesa.

Član 4. (Pravo učestvovanja)

- (1) Pravo učestvovanja u građanskoj inicijativi imaju građani koji u skladu sa Ustavom FBiH i zakonom imaju biračko pravo u FBiH.
- (2) Na zahtjev građanina koji je slijep, nepismen ili je fizički nesposoban, građanski odbor odobrava primjenu postupka po kojem drugo lice, koje izabere građanin koji nije u mogućnosti da potpiše građansku inicijativu, pomaže tom građaninu pri potpisivanju građanske inicijative.

Član 5. (Građanska inicijativa i zaštita građana i aktivitsa)

- (1) Građanska inicijativa je oblik neposrednog i slobodnog izjašnjavanja građana.
- (2) Niko ne može pozvati građanina/ku ili aktivistu/icu na odgovornost zbog:
 - učestvovanja u građanskoj inicijativi u skladu s ovim zakonom;
 - mišljenja i/ili diskutovanja;
 - pokretanja javne rasprave i/ili debate o pitanjima od javnog interesa;
 - organizovanja mirnih građanskih odnosno aktivističkih aktivnosti koje za cilj imaju pokretanja javne rasprave i/ili debate o pitanjima od javnog interesa, poštujući javni red i mir FBiH.
- (3) Niko ne može nad građanima i aktivistima vršiti fizičko nasilje zbog učešća i/ili zbog pokretanja građanske inicijative i/ili iskazivanja mišljenja u vezi pokrenute građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja o tematici pokrenute građanske inicijative.
- (4) Niko ne može nad građanima i aktivistima vršiti psihičko nasilje zbog učešća i/ili zbog pokretanja građanske inicijative i/ili iskazivanja mišljenja u vezi pokrenute građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja o tematici pokrenute građanske inicijative.

Član 6. (Rano odbacivanje, ANTI-SLAPP odredba)

- (1) Tuženi ima pravo podnijeti prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a nadležnom sudu u FBiH u roku od trideset (30) dana od dana zaprimanja SLAPP-a.
- (2) Prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a iz stava (1) se podnosi nadležnom sudu zasebno od odgovara na SLAPP, ali se može dostaviti uz odgovor na SLAPP.
- (3) Nadležni sud će prvo odlučivati o prijedlogu za rano odbacivanje SLAPP-a iz stava (1) u toku prethodnog ispitivanja tužbe na način da će prijedlog rješenjem uvažiti ili odbaciti.
- (4) Ako prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a nadležni sud rješenjem uvaži, sam SLAPP će se odbaciti kao da ne postoji pravni interes tužioca za podnošenje SLAPP-a. U tom slučaju će sve troškove parničnog postupka pokretanja SLAPP-a snositi tužitelj.

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

- (5) Protiv rješenja iz stava (4) ovog člana je dopuštena žalba drugostepenom sudu i ista se ulaže u roku od trideset (30) dana od dana zaprimanja rješenja.
- (6) Ako se odnosi na pitanje od javnog interesa, SLAPP protiv tuženog mora biti odbačena od strane nadležnog suda, osim ako tužilac u odgovoru na prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a može pokazati da:
 - postupak ima suštinsku pravnu osnovu i nije pokrenuo postupak u lošoj namjeri s ciljem cenzure, zastrašivanja i ušutkavanja tuženog,
 - tuženi nema valjanu odbranu u postupku i
 - šteta koja je vjerovatna ili koju je pretrpio tužitelj kao rezultat izražavanja tuženog dovoljno je ozbiljna da javni interes da se dozvoli nastavak postupka nadmašuje javni interes u zaštiti tog izražavanja.
- (7) Tužilac ima pravo podnijeti odgovor na prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a nadležnom sudu u FBiH u roku od trideset (30) dana od dana zaprimanja prijedloga za rano odbacivanje SLAPP-a.
- (8) Propust tužioca da u svom odgovoru otkloni sve tri prepreke iz stava (6) ovog člana, ili da dostavi odgovor na prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a, dovešće do odbacivanja SLAPP-a kao da ne postoji pravni interes tužioca za podnošenje SLAPP-a.
- (9) Nadležni sudovi Federacije BiH će na osnovu prijedloga za odbacivanje SLAPP-a u toku prethodnog ispitivanja odbaciti one SLAPP, ako se iz samog teksta SLAPP-a može jasno utvrditi da se radi o korištenju pravosudnog sistema FBiH, naročito Zakona o zaštiti od klevete Federacije BiH u cilju zastrašivanja ili vršenja pritiska nad građanima i aktivistima zbog učešća i/ili zbog pokretanja građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja u vezi pokrenute građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja o tematici pokrenute građanske inicijative, i/ili organizovanja mirnih građanskih odnosno aktivističkih aktivnosti koje za cilj imaju pokretanja javne rasprave i/ili debate o pitanjima javnog interesa, poštujući javni red i mir FBiH.
- (10) Ako nadležni sud rješenjem odbaci prijedlog za rano odbacivanje SLAPP-a, tuženi ima pravo uložiti žalbu drugostepenom sudu u roku od trideset (30) dana od dana zaprimanja rješenja. Prvostepeni sud će sačekati odluku drugostepenog suda po žalbi, prije nastavka parnice za SLAPP.

Član 7. (Način učešća)

- (1) U građanskoj inicijativi građani učestvuju potpisivanjem odgovarajućeg prijedloga.
- (2) Građani imaju pravo da ukazuju na propuste i nedostatke u postupku ostvarivanja građanske inicijative.

II - OSTVARIVANJE GRAĐANSKE INICIJATIVE

Član 8. (Građanski odbor)

- (1) Građani radi ostvarivanja građanske inicijative obrazuju građanski odbor od najmanje četiri (4) člana koji imaju biračko pravo.
- (2) Prilikom obrazovanja građanskog odbora, voditi će se računa o predstavljanju manje zastupljenog spola.

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

- (3) Građanski odbor može obrazovati posebne odbore za prikupljanje potpisa na pojedinim mjestima. Posebni odbori se mogu osnivati po općinama, te ih maksimalan broj može biti onoliko koliko ima općina u datom gradu, odnosno u kantonu gdje se sprovodi prikupljanje potpisa.
- (4) Građanska inicijativa se može pokrenuti i na online platformama, čija procedura će biti uređena posebnim podzakonskim aktom u skladu sa ovim Zakonom.

Član 9. (Minimalni broj potpisnika inicijative)

- (1) Ako se građanskom inicijativom traži promjena Ustava, zakona, drugih propisa i općih akata iz nadležnosti Parlamenta FBiH, lista potpisnika inicijative mora da sadrži najmanje dvije hiljade (2.000) potpisa građana upisanih u birački spisak.
- (2) Ako se građanskom inicijativom traži promjena propisa i općih akata iz nadležnosti kantonalnih skupština, gradskog, odnosno općinskog vijeća lista potpisnika inicijative mora da sadrži minimalno jedan posto (1%) potpisa građana upisanih u birački spisak sa područja prema nadležnosti organa kojem se namjerava uputiti građanska inicijativa, gdje u svakom slučaju minimalni prag ne smije biti veći od dvije hiljade (2.000) potpisa kako je određeno stavom (1) ovog člana za federalni nivo.
- (3) U slučaju da aktuelni pravilnici i statuti iz nadležnosti kantona, gradova, općina i mjesnih zajednica omogućavaju i lakšu inkluziju građana od propisane u stavu (1) i stavu (2), sa nižim propisanim minimalnim pragom potpisa nužnim za prikupiti, isti će imati primat u primjeni, sve u cilju lakše inkluzije građana i aktivista u procese odlučivanja.

Član 10. (Sadržaj prijedloga građanske inicijative)

- (1) Prijedlog za promjenu ili donošenje odgovarajućeg akta, odnosno drugi prijedlog obuhvaćen građanskom inicijativom mora biti sačinjen tako da se iz njega jasno vide pravci promjena, odnosno rješenja o kojima nadležni organ treba da se izjasni.
- (2) Prijedlog iz stava (1) ovog člana potpisuju članovi građanskog odbora.
- (3) Prijedlog za promjenu ili donošenje odgovarajućeg akta mora biti sačinjen u skladu sa poslovníkom organa nadležnog za donošenje akta.

Član 11. (Postupanje nadležnog organa)

- (1) Građanski odbor dostavlja prijedlog organu nadležnom za donošenje akta, odnosno za rješavanje o pitanju na koji se prijedlog odnosi radi obavještenja da se za taj prijedlog prikupljaju potpisi.
- (2) Nadležni organ potvrđuje prijem prijedloga za koji se prikupljaju potpisi na prvoj stranici teksta prijedloga i ovjerava svaku stranicu teksta prijedloga u onolikom broju kopija koliko podnese građanski odbor.
- (3) Nadležni organ zadržava jednu kopiju prijedloga za koji se prikupljaju potpisi.

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

- (4) Od podnošenja prijedloga za koji se prikupljaju potpisi prijedlog se ne može mijenjati ni dopunjavati.

Član 12. (Prijava MUP-u)

- (1) Građanski odbor prijavljuje prikupljanje potpisa Ministarstvu unutrašnjih poslova nadležnog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo) samo u slučaju da se prikupljanje potpisa građana vrši na javnim površinama u vlasništvu nadležnog kantona.
- (2) U slučaju da se potpisi prikupljaju na nivou općina ili grada, građanski odbor prijavljuje prikupljanje potpisa organizacionoj jedinici Ministarstva u jedinici lokalne samouprave na čijoj će se teritoriji prikupljati potpisi, i to samo u slučaju da se prikupljanje potpisa građana vrši na javnim površinama u vlasništvu nadležnog kantona, odnosno grada, odnosno općine.
- (3) Prijava iz stava (1) i (2) ovog člana podnosi se najkasnije tri dana prije početka prikupljanja potpisa.
- (4) U prijavi se navode: naziv organa kome je podniet prijedlog za koji se prikupljaju potpisi i prijemni broj pod kojim je taj prijedlog zaveden; mjesto, vrijeme i način prikupljanja potpisa; lični podaci lica koja će prikupljati potpise i izjava pod punom moralnom, materijalnom i krivičnom odgovornošću od strane članova građanskog odbora da će se proces prikupljanja potpisa sprovesti u skladu sa zakonom.
- (5) Prijavu potpisuju članovi građanskog odbora.
- (6) Organi reda mogu jedino putem pisanog rješenja zabraniti okupljanje građana radi prikupljanja potpisa građana na javnim površinama u vlasništvu nadležnog kantona, odnosno grada ili općine, samo ako se inicijativom traže protuustavna rješenja.

Član 13. (Forma građanske inicijative)

- (1) Lista potpisnika građanske inicijative sadrži:

- a) naznačenje prijedloga za koji se prikupljaju potpisi s prijemnim brojem nadležnog organa;
- b) podatke o potpisnicima inicijative, koji se upisuju u sljedeće rubrike:

1. redni broj potpisnika građanske inicijative,
2. lično ime i prezime potpisnika inicijative (koje se ispisuje čitkim štampanim slovima i potvrđuje njegovim svojeručnim potpisom ili digitalni potpis u rubrici za potpis, gdje će se procedura za digitalnu inicijativu regulisati posebnim podzakonskim aktom na osnovu ovog Zakona),
3. adresa i općina prebivališta potpisnika inicijative,
4. registarski broj nekog od identifikacionih dokumenta izdatog od nadležnog organa ministarstva unutrašnjih poslova,
5. rubrika za potpis.

- c) datum i mjesto prikupljanja potpisa;
- d) izjavu građanskog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise u određenoj lokalnoj jedinici, da svi potpisnici na listi imaju pravo učestvovanja u građanskoj inicijativi u skladu

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

- sa zakonom i da su se samo jednom potpisali na listi, kao i napomenu o eventualnom povlačenju potpisa građanina i
- e) potpise članova građanskog odbora koji je prikupljao potpise.

Član 14.

(Način prikupljanja potpisa i rokovi prikupljanja potpisa)

- (1) Prikupljanje potpisa građana koji učestvuju u građanskoj inicijativi traje onoliko dugo koliko odredi građanski odbor, ali ne kraće od tri (3) dana i ne duže od devedeset (90) dana.
- (2) Građanin se može samo jednom potpisati na listi potpisnika građanske inicijative.
- (3) Građanin može svoj potpis povući do isteka posljednjeg dana određenog za prikupljanje potpisa.
- (4) Potpis se povlači u pismenoj formi, a građanski odbor za prikupljanje potpisa konstatuje to u listi potpisnika građanske inicijative.

Član 15.

(Prava i prigovor potpisnika inicijative)

- (1) Na mjestu gdje se prikupljaju potpisi, tekst prijedloga za koji se prikupljaju potpisi, ovjeren od strane nadležnog organa i označen njegovim prijemnim brojem, mora biti istaknut tako da bude dostupan građanima.
- (2) Građanin ima pravo da nadležnom organu ukaže na propuste i nedostatke u postupku prikupljanja potpisa za prijedlog obuhvaćen građanskom inicijativom.

Član 16.

(Postupanje nadležnog organa i žalbeni postupak)

- (1) Građanski odbor dostavlja listu potpisnika građanske inicijative nadležnom organu/Vladi.
- (2) Nadležni organ/Vlada za razmatranje građanske inicijative uz prisutnost dva (2) člana građanskog odbora provjerava da li je lista potpisnika građanske inicijative sačinjena u skladu s odredbama ovog Zakona.
- (3) Ako građanin, odnosno građanski odbor smatra da je nadležni organ nepravilno postupio prilikom obavljanja radnji iz stava (2) ovog člana, može podnijeti žalbu drugostepenom organu u roku od trideset (30) dana od dana prijema rješenja nadležnog organa.
- (4) Drugostepeni organ rješava po žalbi iz stava (3) ovog člana u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe.
- (5) U slučaju da građanin ili građanski odbor nije zadovoljno rješenjem drugostepenog organa, može pokrenuti upravni spor pred nadležnim kantonalnim sudom, a koji žurno rješava ove predmete po principu hitnosti.

Član 17.

(Rokovi obrade potpisa i odlučivanja)

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

- (1) Kad je lista potpisnika građanske inicijative sačinjena u skladu s odredbama ovog Zakona, a prikupljen je potreban broj potpisa, nadležni organ/Vlada dužan je da o prijedlogu za koji su prikupljeni potpisi odluči na način i po postupku utvrđenom Ustavom i zakonom, odnosno odgovarajućim statutom ili poslovníkom. Ali, obrada potpisa može trajati maksimalno petnaest (15) dana od dana primitka građanske inicijative, nakon čega nadležni organ/Vlada je dužan da konačnu odluku o prijedlogu inicijative donese na prvoj narednoj sjednici.
- (2) Prilikom obrade, a naročito prilikom zakazivanja sjednice tokom koje će se odlučivati o upućenoj građanskoj inicijativi, nadležni organ je dužan blagovremeno, pisanim putem obavijestiti podnosiocę građanske inicijative, odnosno građanski odbor te im omogućiti i adekvatno učešće na sjednici sa mogućnosti prezentiranja građanske inicijative i razloga podnošenja iste, sve u cilju donošenja adekvatne odluke o istoj od strane nadležnog organa.

Član 18. **(Rješenje o predatoj inicijativi i žalbeni postupak)**

- (1) Kad nadležni organ ne prihvati prijedlog iz člana 10. ovog Zakona, dužan je da o tome obavijesti građanski odbor, dostavljanjem pisanog rješenja.
- (2) Ako građanski odbor smatra da nadležni organ nije pravilno postupio u slučaju iz stava (1) ovog člana, kao i u odnosu na kršenje čl. 17. može podnijeti žalbu drugostepenom organu u roku od trideset (30) dana od dana prijema rješenja nadležnog organa.
- (3) Drugostepeni organ rješava po žalbi iz stava (2) ovog člana u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe.
- (4) U slučaju da građanski odbor nije zadovoljno rješenjem drugostepenog organa, pokreće upravni spor pred nadležnim kantonalnim sudom, a koji žurno rješava ove predmete po principu hitnosti.

III - JAVNOST RADA

Član 19.

Objavljivanje primitka inicijative, stepena realizacije (uspješna, neuspješna) i odgovora nadležne institucije je obavezujuća na web stranici i društvenim mrežama nadležne vlade i na stranici tijela čije nadležnosti se inicijativa tiče.

Član 20.

Radi lakšeg korištenja ovog participativnog mehanizma Vlada FBiH, zajedno sa svim javnim institucijama kojima je osnivač i ministarstvima na nivou FBiH i kantona, obavezuje se da će u roku od mjesec dana od donošenja ovog zakona na svojim web stranicima objaviti obrazac i vodič za implementaciju građanske inicijative.

IV- KAZNENE ODREDBE

Član 21.

(Prekršaji i novčane kazne za fizička i pravna lica)

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 10.000,00 KM kazniće se fizičko lice za prekršaj ako:

Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH"

Projekat: **Eko Hub Sarajevo – "Misli o prirodi!"**

Behdžeta Mutevelića 39, 71 000 Sarajevo

koordinator@aarhus.ba, tel./fax: +387 33 66 05 88

www.aarhus.ba/sarajevo, ID: 4201845580006

nad građaninom/kom i aktivistom/icom vršiti fizičko nasilje zbog učešća i/ili zbog pokretanja građanske inicijative i/ili iskazivanja mišljenja u vezi pokrenute građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja o tematici pokrenute građanske inicijative (član 5. stav (3)).

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 KM do 6.000,00 KM kazniće se za prekršaj fizičko lice ako:

nad građaninom/kom i aktivistom/icom vršiti psihičko nasilje zbog učešća i/ili zbog pokretanja građanske inicijative i/ili iskazivanja mišljenja u vezi pokrenute građanske inicijative, i/ili iskazivanja mišljenja o tematici pokrenute građanske inicijative (član 5. stav (4)).

(3) Za prekršaj iz stava (2) ovog člana novčanom kaznom od 15.000,00 do 30.000,00 KM će se kazniti pravno lice, odnosno novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 KM će se kazniti odgovorno lice u pravnom licu.

V - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 22.

Kantoni, gradovi i općine na području Federacije BiH dužni su uskladiti svoje statute sa ovim zakonom u roku od šest (6) mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe kantonalnih, gradskih i općinskih statuta koji su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 23.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog (8) dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine".

Broj:
Datum, Sarajevo
Predsjednik Federacije BiH, ime i prezime